

Kehitysvaikutuksia - vuoden 2007 liikekumppanuustukihakemukset

Tiivistelmä

Raportoinnin kohteena oleville 60 yritykselle maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1.683.299,85 euroa. 14 yritystä on investoinut yhteensä vähintään 1 635,7 milj. euroa, mikä on lähes tuhat kertaa käytetty liikekumppanuustuki.

Seurantaraportoinnin perusteella 25 hanketta 60 hankkeesta (42 %) on kolmen vuoden jälkeen hyvissä voimissa. Ensimmäisenä vuonna onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 41 (68 %), toisena 32 (53 %) ja nyt kolmantena siis enää 25.

Osa hankkeista ei ole vielä päässyt kunnolla käyntiin; kesken olevista kuudella on arvioiden mukaan hyvät mahdollisuudet muuttua toteutuneiksi hankkeiksi tulevaisuudessa. Tämä nostaisi onnistuneiden osuuden 55 %:iin. Tulos on hyvä jos vertaa esim. siihen, että Suomessa normaalisti aloittelevista yrityksistä vain puolet on elossa kolmen vuoden päästä.

Toteutuneet hankkeet ovat onnistuneet suuremmissa määrin kun alun perin ajatus, eli esimerkiksi alihankinnan ja kehitysmaatuonnin on aloittanut useampi yritys kuin mitä tarkoitus oli.

Hankkeensa arvioi jo tässä vaiheessa eriasteisesti tuottavaksi 22 yritystä. Lisäksi suuremmalla osalla yrityksiä on vakaa usko siihen, että yritykset tulevat olemaan tuottavia tulevaisuudessa.

32 yritystä raportoi hankkeen positiivisista työllistämisaikutuksista. Suoraan ja epäsuoraan on työllistetty yhteensä noin 2 600 henkeä. Uusia työpaikkoja on syntynyt keskimäärin 30 per yritys, eli työllisyysvaikutukset ovat hyviä. Lisäksi kymmenkunta yritystä arvioi työllistävänsä muutaman vuoden sisällä enemmän, mikä parantaa työllistämisaikutuksia entisestään.

Naistyöntekijöiden määrä on 17,4 % työpaikoista 19 yrityksessä. Useampi yritys on kuitenkin raportoinut joko vaikuttaneensa positiivisesti naisten työllistymiseen tai työoloihin tai raportoinut hankkeen sukupuolten väliseen tasa-arvoon vaikuttavista piirteistä.

Alla olevassa taulukossa on kooste yritysten ilmoittamista kehitysvaikutuksista.

Kehitysvaikutuksia	%
teknologian ja tietotaidon siirto	75 %
koulutus	58 %
sosiaaliset vaikutukset	47 %
yleinen infrastruktuuri	42 %
markkinat ja rakenne	70 %
ympäristövaikutukset	57 %

Teknologian ja tietotaidon siirron suuri osuus on hyvä tulos, sillä suomalaisten yritysten avulla tehtävän kehitysyhteistyön yksi tarkoitus on hyötyä heillä olevasta osaamisesta siirtämällä sitä tarvitseviin kehitysmaihiin.

Koulutusta on sisällytetty lähes kaikkiin niihin hankkeisiin, jotka ovat olleet siinä vaiheessa, että koulutus on ollut mahdollista ja ajankohtaista. Työssä oppimista ja suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta on esiintynyt eniten. Lisäksi yli puolessa tapauksista on paikalliselle yhteisölle tarjottu tietoisuuden lisäämistä tai koulutusta.

22 yrityksessä, eli kahdessa kolmesta, maksetaan keskimääräistä parempia palkkoja, mikä on siis useimmiten esiintyvä sosiaalinen vaikutus. Muutoin tulokset ovat keskivertoa, koska tavoitteena on, että parannusta tapahtuisi enemmän. Suunnitteilla olevan E&S-voucherin tarkoitus on mm. lisätä sosiaalisia kehitysvaikutuksia.

Harvinaisen suuri osuus raportoi hankkeidensa tuottamista kehitysvaikutuksista kohdemaan yleiseen infrastruktuuriin. Tämä on odotettua suurempi määrä hankkeita, joilla on perinteisesti katsottuna yksityissektorin toiminnan ulkopuolisia kehitysvaikutuksia. Nämä ovat esimerkkejä investoinneista, joita kehitysmaayritysten kannattavuuden on katettava, erotuksena toiminnalle kehittyneissä maissa.

Myös kohdemaan markkinoihin ja niiden rakenteisiin kohdistuneet kehitysvaikutukset ovat, jos ei korkeita, niin laajoja, eli suuri määrä on ilmoittanut, että hankkeella on ollut tai on kehitysvaikutuksia, mm. parantunut laatu, uusia tuotteita, suoraa vientiä.

Kaikki yritykset ovat veloitettuja noudattamaan kansainvälisiä ympäristöstandardeja. 57 % raportoi hankkeen muista ympäristövaikutuksista. Merkittävimmät muut ympäristövaikutukset ovat olleet suomalaisessa emoyhtiössä lisääntynyt tietoisuus kansainvälisistä sosiaalisista ja ympäristöstandardeista sekä standardit täyttävät paremmat käytännöt sosiaalisissa ja ympäristöasioissa joko kohdemaahan etabloidussa yrityksessä tai partnerin yrityksessä. Vaikutukset ovat merkittäviä, koska läheskään kaikki hankkeet eivät sisällä mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöön tällä tavoin.

Tuonnin volyymin kasvun ja tuotteiden paremman laadun lisäksi 73 % tuontia raportoivista hankkeista on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia eli kyseessä on lisäarvollisuus, jota LKT-instrumentilla haetaan.

Kaikissa 13 tapauksessa alihankintasuhde on johtanut alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvuun sekä tuotteiden korkeampaan laatuun.

Viidessä hankkeessa pilotoitiin suomalaista ympäristöteknologiaa kohdemaassa, vaikka yksikään ei ole saanut tukea pilotointiin. Näiden viiden hankkeen tulosten perusteella pilotointi ei ole ollut kovin onnistunutta. Vain yhden pilotoinnin tulokset ovat hyvin positiivisia, ja tämän hankkeen etenemistä ja siis kestävyttä varjostavat mm. kohdemaan poliittiset levottomuudet.

1. Kehitysvaikutuksia - vuoden 2007 liikeyumppanuustukihakemukset

Tässä raportissa on kuvattu vuonna 2007 myönnettyjen liikeyumppanuustukien kohteina olleiden projektien toteutus perustuen yritysten seurantaraporteissa antamiin tietoihin. Seurantaraporttikaavakkeet (seurantaraportti II) on toimitettu yrityksille kesällä 2010 eli OR-2/2010 (26.10.2010) -kokouksessa tulleet kehitysehdotukset eivät vielä näy näissä. Nämä tuen saajat ovat nyt täyttäneet kaikki raportointivelvoitteensa eivätkä enää tämän jälkeen raportoi edistyksensä operaattorille.

2. Liikeyumppanuustukihankkeiden toteutuksen seuranta

Liikeyumppanuustuen saajat raportoivat operaattorille seuraavasti:

- Loppuraportti maksatuspyynnön yhteydessä (viimeistään syyskuussa seuraavana vuotena siitä, kun hakemus on käsitelty operaattorin tukikomiteassa), tässä tapauksessa vuoden 2008 lopulla,
- Seurantaraportti I (loppuraporttia seuraavana vuonna), tässä tapauksessa vuoden 2009 lopulla, sekä
- Seurantaraportti II (ensimmäistä seurantaraporttia seuraavana vuonna). Tässä tapauksessa vuoden 2010 lopulla.

Raportointivelvollisuus on syntynyt tuen saajalle tuen saajan ja operaattorin välillä tehdyn sopimuksen mukaisesti. Jos tuen saaja ei ole täyttänyt raportointivaatimuksia, on operaattorilla ollut oikeus vaatia liikeyumppanuustuen takaisinmaksua. Näin ollen tuen saajalta, jolle ei suoriteta maksatusta, on vaikea vaatia raportointia.

Seurantaraportointi perustuu asiakkaiden seurantalomakkeissa antamiin tietoihin ja niissä esitetyt asiat ovat näin ollen heidän subjektiivisia mielipiteitään hankkeen toteutuksesta. Epäselvissä tapauksissa ollaan oltu asiakkaaseen myös puhelinyhteydessä. Kaikkia annettuja tietoja ei ole kuitenkaan erikseen tarkistettu.

Samaa raportointipohjaa käytetään niin suuryritysten investointihankkeisiin, alihankintahankkeisiin kuin pieniin kehitysmaatuontihankkeisiin. Jos seurantaraportoinnissa on jätetty vastaamatta joihinkin kohtiin, tai on vastattu että ei ole

ollut vaikutusta, ei tilanne välttämättä kuitenkaan ole tämä. On ilmennyt, että yritysten on välillä hankalaa ymmärtää, miten tulisi vastata esim. investointeihin tai työllistämiseen liittyviin kysymyksiin. Selvissä väärinymmärryksissä on asiakkaaseen oltu yhteydessä, jotta on voitu korjata vastaus oikeanlaiseksi. Seurantaraporttia tullaankin kehittämään edelleen, jotta mm. näiltä ongelmilta voidaan välttyä.

Tässä esitetyt tulokset ovat siis vuonna 2007 liikekumppanuustukea saaneilta yrityksiltä heidän hankkeidensa vuoden 2010 syksyyn mennessä saavutetuista vaikutuksista, heidän itsensä raportoiman mukaisesti.

3. Myönnettyjen liikekumppanuustukihankkeiden kehitysvaikutuksia

Vuonna 2007 tukikomiteassa käsiteltiin 91 hanketta ja 79:lle myönnettiin tukea yhteensä 3.890.797 euroa. 14 tuen saajaa ei pyytänyt maksatusta ja näin ollen raportointivaade seurantaraportoinnin osalta koski vain 65¹ liikekumppanuustuen saajaa. Näille 60 yritykselle (65 LK-tukea) maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1.683.299,85 euroa. Vuonna 2009 lähetettiin kyseisille 60:lle vuoden 2007 tuen saajalle ensimmäinen seurantaraportointikaavake, ja vuonna 2010 toinen.

Nämä 60 yritystä raportoivat etabloitumisestaan² operaattorille liitteessä 1 olevan taulukon mukaisesti. Hankkeet, joiden tilanne on ennallaan, eli muutosta edellisestä vuodesta seuraavaan vuoteen ei ole tapahtunut, ovat samassa taulukon kohdassa kuin edellisenä vuotena. Jos muutosta on tapahtunut huonompaan, edellisen vuoden raportointiluokituksen alle on lisätty uusi rivi ja hanke siirretty sille. Mikäli on syntynyt muutosta parempaan, hanke on siirretty ylös jo olemassa olevien hankkeiden luokitukseen.

Vuoden 2010 toisen, ja siis viimeisen, seurantaraportoinnin perusteella 25 hanketta 60 hankkeesta on kolmen vuoden jälkeen hyvissä voimissa. Ensimmäisenä vuonna onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 41 (68 %), toisena 32 (53 %) ja nyt kolmantena 25 (42 %). Yksi onnistuneista ja toteutuneista hankkeista on viimeisen vuoden aikana vähentänyt toimintaansa, mutta perustettu yritys on edelleen toiminnassa kohdemaassa.

¹ 65 maksatusta pyytäneestä hankkeesta 5 oli saman vuoden aikaisempien hankkeiden jatkohakemuksia, ja näin ollen hanketuloksista raportoidessa käytetään hankemääränä 60.

² Etabloitumista käytetään tässä kattavaan kaikki pitkäaikaisen liikekumppanuuden muodot eli yhteisyritys, tytäryhtiö, pitkäaikainen osto- tai alihankintasopimus, huoltoyhtiö, franchise- ja lisensiointisopimus jne.

Taulukko 1. Vuoden 2007 hankkeitten tilanne vuonna 2010

2007 LKT-hankkeet	kpl	%
Onnistuneet	25	42 %
Kesken tai lykätty ³	15	25 %
Ei onnistuneet	20	33 %
Yhteensä	60	100 %

Onnistuneiden hankkeiden lisäksi osa hankkeista ei ole vielä päässyt kunnolla käyntiin; tämän vuoden seurantaraportin perusteella kesken on 10 hanketta, joista kuudella on arvioiden mukaan hyvät mahdollisuudet muuttua toteutuneiksi hankkeiksi tulevaisuudessa. Tämä nostaisi onnistuneiden osuuden 55 %:iin. Ainakin yksi niistä yrityksistä, joiden hanke on kesken, suunnittelee parhaillaan tytäryhtiön perustamista kohdemaahan. Yrityksen jo perustaneista yhtiöistä kaksi on lykännyt hankettaan, ja on mahdollista, että näiden yritysten toiminta jatkuu tulevaisuudessa. Tämän lisäksi hankettaan on lykännyt viisi yhtiötä, mutta hankkeet saattavat toteutua tulevaisuudessa⁴. Yksi yhtiö on myös aloittanut tuonnin hankemaan sijaan muista kehitysmaista, jolloin hanketta ei meillä ole merkitty toteutuneeksi, vaikka hankkeella on todennäköisesti kehitysvaikutuksia näissä muissa maissa.

Taulukko 2. Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto (suunniteltu sekä toteutunut)

Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto	kpl	%	%
Tytäryritys tai yhteisyritys (perustettu)	12+1 ⁵	20 %	22 %
Tytäryritys tai yhteisyritys (ei perustettu)	13	22 %	
Alihankinta (aloitettu)	3+13 ⁶	5 %	43 %
Alihankinta (ei aloitettu)	1	2 %	
Korkotuki (toteutunut)	1	2 %	2 %
Korkotuki (ei toteutunut)	3	5 %	
Huolto ym. (toteutunut)	2	3 %	3 %
Huolto ym. (ei toteutunut)	3	5 %	
Lisäarvollinen kehitysmaatuonti (aloitettu)	8+4	13 %	20 %
Lisäarvollinen kehitysmaatuonti (ei aloitettu)	3	5 %	
Muu (toteutunut) ⁷	4	7 %	7 %
Muu (ei toteutunut)	7	12 %	
Yhteensä	60+18	100 %	97 %

³ ”Hanke kesken” tarkoittaa että kaikkia selvitystyöitä ei ole vielä toteutettu ja ”hanke lykätty” että selvitystyöt ovat valmiit mutta päätöstä etabloitumisesta ei vielä ole tehty.

⁴ Kahdessa tapauksessa ei kuitenkaan todennäköistä sillä ”ei ole todennäköistä että Thaimaan kaupan esteet poistuvat lyhyellä aikavälillä” ja ”kohdemaassa ei ole vielä tarvittavia mahdollisuuksia hankkeen toteuttamiseksi”.

⁵ 2 ei enää toiminnassa

⁶ 13:sta 4 on lopettanut alihankinnan.

⁷ Muu sisältää esim. jo toiminnassa olevan kehitysmaayrityksen koulutuksen, muu valmistus kuin aikaisemmin mainitut, esim. franchise, leasing, vientihankkeet, turismihankkeet jne.

Yrityksiltä kysyttiin myös arvioita hankkeiden tuottavuudesta. Hankkeensa arvioi kohtalaisen tuottavaksi 10 yritystä, tuottavaksi 10 yritystä ja erittäin tuottavaksi 2 yritystä. Kaksi hanketta arvioitiin ”erittäin ei tuottaviksi” ja 18 hanketta ei tuottaviksi. Neljätoista yritystä ilmoitti, että hankkeen tuottavuutta ei voida arvioida. Tämän lisäksi neljä jätti vastaamatta tähän kohtaan, näistä yksi on toteutunut, mutta suomalainen osakas on irtautunut kehitysmaayrityksestä, yksi yritys on konkurssissa ja kaksi hanketta on lopetettu.

Seurantaraportoinnissa 14 yritystä raportoi investoinneista kohdemaahan. Ainoastaan 12 yrityksistä kuitenkin ilmoitti raportissaan investointien kokonaismäärän. Nämä 12 yritystä ovat investoineet yhteensä 1 635,7 milj. euroa. Investoinneista raportoineista 14 hankkeista 11 on aikaisemmin mainittuja onnistuneita, toiminnassa olevia hankkeita (joista yksi on vähentänyt toimintaansa) ja kaksi on lopettanut hankkeensa (yksi vuonna 2008 ja yksi vuonna 2009). Yksi on myös keskeyttänyt hankkeensa väliaikaisesti rahoituksen puutteen vuoksi.

Investoinneista raportoineista hankkeista neljä raportoi myös toimintojensa olevan jonkin verran tuottavia, ja yksi hankkeista oli tuottava. 9 hanketta raportoi, että hanke ei ole tuottava tällä hetkellä. Näistä 5 arvioi, että hanke on tuottava tulevaisuudessa joko todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti, ja yksi arvioi, että hankkeella on kohtalaiset mahdollisuudet olla tuottava tulevaisuudessa. Kohtalaiseksi tuottavuuden mahdollisuudet arvioiva yritys on sama, joka on jo vähentänyt toimintojaan. Kolme tuottamattomista hankkeista ei ole enää toiminnassa.

Hankkeen positiivisista työllistämisaikutuksista raportoi 32 yritystä. Raportoinnin mukaan hankkeet työllistivät yhteensä suoraan 899 henkilöä. Näistä 590 oli uusia työpaikkoja. Lisäksi epäsuorasti luotuja työpaikkoja oli yritysten arvioiden mukaan noin 1698.

Liikekumppanuustukihakemusta tehdessään nämä yritykset olivat arvioineet työllistävänsä noin 3008 henkeä. Työpaikkoja tarjonneista hankkeista 18 on edelleen hyvissä voimissa ja viisi hankkeista on kesken, joten niiden tarjoamien työpaikkojen määrä saattaa kasvaa tulevaisuudessa. Ainakin kuusi tällä hetkellä työllistävästä yrityksistä arvioi työllistävänsä nykyistä enemmän ihmisiä seuraavan kahden vuoden aikana. Lisäksi yksi työllistäneistä hankkeista jatkaa toimintaansa osin toteutuneena. Myös kaksi sellaista yritystä, jotka eivät tällä hetkellä työllistä ketään, arvioivat työllistävänsä ihmisiä kahden vuoden kuluessa.

Edellä mainituista yrityksistä seitsemän, jotka työllistivät yhteensä 43 henkilöä, ovat lopettaneet hankkeensa. Raporttien perusteella ei kuitenkaan pystytä sanomaan, ovatko

hankkeiden luomat työpaikat kohdemaassa säilyneet. Yksi yrityksistä on vähentänyt toimintaansa, mutta työllistää silti edelleen yhtä paljon työntekijöitä kuin aiemmin, yhteensä kolme henkilöä. Kahta työllistämistä raportoineista hankkeista on lykätty.

Seitsemän toiminnassa olevaa ei ilmoita työllistamisestä lainkaan. Nämä seitsemän hanketta koostuvat kahdesta tuontihankkeesta, yhdestä tuonninedistämishankkeesta, yhdestä alihankintahankkeesta, yhdestä teknologian ja muun osaamisen siirtoon tähtäävästä koulutushankkeesta, yhdestä turismihankkeesta ja yhdestä vientiin liittyvän logistisen ongelman ratkaisemiseen tähtäävästä hankkeesta. Vientiin liittyvän ongelman ratkaisuun tähtäävässä hankkeessa tavoitteena ei ollut työllistää ihmisiä, eikä yritys osaa arvioida mahdollisia työllistämisaikavaihteluita. Yksi tuontihankkeista sekä tuonninedistämishanke puolestaan ilmoittavat, että vaikka jonkinlaisia vaikutuksia luultavasti on ollut, niiden arvioiminen on mahdotonta. Toinen tuontihanke puolestaan ilmoittaa, ettei vielä työllistä ketään, mutta arvioi työllistävänsä ihmisiä seuraavan kahden vuoden sisällä.

Koulutushankkeessa taas koulutettiin partnerin henkilökuntaa, joten yritys ei itse suoraan työllistänyt ketään. Turismihanke ei myöskään työllistä suoraan ja yksi alihankintahanke ei ole ilmoittanut mitään.

Naistyöntekijöiden määrä on 156 eli 17,4 % työpaikoista, ja naisia työllisti 19 yritystä. 22 yritystä on ilmoittanut, että heidän hankkeissaan on/oli naisten työllistymiseen ja työoloihin positiivisesti vaikuttavia piirteitä. Samoin 20 yritystä on ilmoittanut, että heidän hankkeissaan on/oli sukupuolten väliseen tasa-arvoon positiivisesti vaikuttavia piirteitä. Joko positiivisesti naisten työllistymiseen tai työoloihin tai sukupuolten väliseen tasa-arvoon vaikuttavia piirteitä on raportoinut kuitenkin yhteensä ainoastaan 24 hanketta, joten lähes kaikki näistä hankkeista ovat vaikuttaneet positiivisesti molempiin. Yritykset eivät ole tarkemmin kuvanneet näitä positiivisia piirteitä, ja näiden kysyminen onkin yksi seurantaraportin kehittämiskohteista.

4. Kehitysvaikutusten raportointi

Osana seurantaraportointia yritykset ovat raportoineet kehitysvaikutuksista, joita heidän hankkeellaan on ollut kohdemaahan. Kehitysvaikutukset on arvioitu asteikolla 1-5, joista

- 1 = to a small extent eli hieman
- 2 = to some extent eli jonkin verran
- 3 = to a moderate extent eli ”kohtalaisesti”

- 4 = to a great extent eli paljon
- 5 = to a very great extent eli huomattavasti

Hankkeista on ilmoitettu hankkeiden määrä, joissa kyseistä kehitysvaikutusta on havaittu, sekä keskiarvo näiden hankkeiden kyseisen kehitysvaikutustekijän määrästä.

5. Teknologian ja tietotaidon siirto

60 hankkeesta 45 (75 %) raportoi hankkeeseen liittyneen teknologian ja tietotaidon siirtoon liittyvistä kehitysvaikutuksista. Tämä on hyvä tulos sillä suomalaisten yritysten avulla tehtävän kehitysyhteistyön yksi tarkoitus on hyötyä heillä olevasta osaamisesta siirtämällä teknologiaa ja tietotaitoa sitä tarvitseviin kehitysmaihin. Tarkempi taulukko teknologian ja tietotaidon siirrosta on koottuna alla.

Taulukko 3. Teknologian ja tietotaidon siirtyminen

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Teknologian siirto kehitysmaihin	23	3,13	3	5	4	8	3
Johdon toimiminen expatriaatteina kohdemaassa yli vuoden ajan	9	2,89	1	2	3	3	0
Suomalaisen yrityksen tietotaidon siirtoa	15	2,13	5	5	3	2	0
Johdon rakenteen tietotaidon siirtoa	18	2,22	5	6	5	2	0
Taloudellisen johtamisen tietotaidon siirtoa	19	2,16	5	8	4	2	0
Markkinointitietotaidon siirtoa	30	1,90	13	10	5	1	1
Jakelulogistiikan tietotaidon siirtoa	17	2,29	5	4	6	2	0
Tuotantoteknologian tietotaidon siirtoa	25	2,44	7	8	4	4	2
Ympäristötekologian tietotaidon siirtoa	22	2,73	2	12	1	4	3
Tutkimus & kehitys -tietotaidon siirtoa	19	1,89	6	10	2	1	0
Standardisaatiotietotaidon siirtoa	19	2,21	7	5	4	2	1
Työoloihin ja työntekijäkäytäntöihin liittyvän tietotaidon siirtoa	18	2,50	4	6	3	5	0
Tietotaidon siirtoa kohdemaasta Suomeen	13	2,15	5	5	0	2	1

Useimmat hankkeista raportoivat teknologian tai tietotaidon siirrosta ainoastaan yhdellä tai muutamalla osa-alueella. Joukossa oli kuitenkin myös viisi hanketta, jotka raportoivat teknologian ja tietotaidon siirtymisestä jokaisella osa-alueella.

6. Koulutus

60 hankkeesta 35 (58 %) raportoi hankkeeseen liittyneen koulutusvaikutuksia. Koulutusta on sisällynyt lähes kaikkiin hankkeisiin, jotka ovat olleet siinä vaiheessa, että koulutus on ollut mahdollista ja ajankohtaista. Tarkempi taulukko koulutusvaikutuksista on koottuna alla.

Taulukko 4. Koulutusvaikutukset mittareittain.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Työssäoppimista	33	2,67	7	8	8	9	1
Erytisiä koulutusohjelmia	23	2,70	3	8	6	5	1
Ulkoisia koulutuskursseja	10	2,2	3	4	1	2	0
Expatriaattiasiantuntijoiden tuottamaa koulutusta	17	2,75	3	5	4	4	1
Suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta	30	2,83	6	5	9	8	2
Omia koulutusvälineitä	18	1,78	10	4	2	2	0
Projektin johdon koulutusta	24	2,13	8	9	4	2	1
Paikalliselle yhteisölle tarjottua tietoisuuden lisäämistä tai koulutusta	19	2,37	4	7	5	3	0

Kaikki paitsi yksi niistä hankkeista, jotka raportoivat hankkeella olleen koulutusvaikutuksia, raportoi myös koulutusvaikutuksia useammilla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Koulutus on eniten sisältänyt työssä oppimista sekä suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta.

7. Sosiaaliset vaikutukset

28 (47 %) yritystä raportoi, että hankkeeseen on liittynyt sosiaalisia vaikutuksia. Näiden tulosten mukaan kahdessa kolmesta työllistävästä yrityksestä maksetaan keskimääräistä paremmat palkat. Yhteenvedo sosiaalisista vaikutuksista on koottuna alla.

Taulukko 5. Sosiaaliset vaikutukset mittareittain

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Työntekijän oikeuksista annettujen standardien parempi noudattaminen	15	2,33	7	2	2	2	2
Työturvallisuusstandardien parempi noudattaminen	19	2,47	7	5	0	5	2
Keskimääräistä paremmat palkat	22	2,64	1	9	9	3	0
Työntekijöille tarjottuja majoitusmahdollisuuksia	8	1,00	8	0	0	0	0
Ennaltaehkäiseviä toimia HIViä/AIDSia tai muita kroonisia sairauksia vastaan	3	1,00	3	0	0	0	0

Ainoastaan yksi yrityksistä ilmoitti, että sosiaalisia kehitysvaikutuksia on ollut kaikilla mittareilla mitattuna. Muutoin se, vastattiinko myöntävästi yhteen vai useampaan kysymykseen, vaihteli melko tasaisesti.

Taulukkoa tarkasteltaessa on syytä huomata, että kyselyssä mainitut standardit ovat kansainvälisiä työntekijöiden oikeuksiin tai työturvallisuuteen ja -terveyteen liittyviä standardeja, kuten esimerkiksi ”kansainvälisten työturvallisuusstandardien parempi noudattaminen”. Seurannan kehityskohde on myös selvittää miksi kaikki eivät tee tätä, eli noudattavatko yritykset jo alkujaan kansainvälisiä standardeja, jolloin parempaa tilannetta ei voida saavuttaa, vai eivätkö yritykset ole vielä saavuttaneet tätä tasoa ja koska on tarkoitus saavuttaa tämä taso. LKT-hakijoille suunnitella oleva E&S-voucherin tarkoitus on auttaa tässä, eli nostaa tietoisuutta sekä mahdollistaa korkeammat kehitysvaikutukset mm. näissä asioissa.

Suurin osa sosiaalisista vaikutuksista raportoineista hankkeista oli raportoinut sosiaalisia vaikutuksia kahdella tai useammalla mittarilla mitattuna. Joukossa oli myös yksi yritys, joka raportoi hankkeeseen liittyvän sosiaalisia vaikutuksia kaikilla mittareilla arvioituna. Tämä oli odotettua, koska kyseessä on lisäarvoinen kehitysmaatuontihanke, jonka tarkoituksena oli mm. sertifioida tuojia.

8. Yleinen infrastruktuuri

Raportin täyttäneistä yrityksistä 25 (42 %) raportoi hankkeensa tuottaneen kehitysvaikutuksia kohdemaan yleiseen infrastruktuuriin. Lähes kaikki vaikutuksista raportoineet hankkeet raportoivat vaikutuksista ainoastaan yhdellä tai kahdella yleisen infrastruktuurin sektorilla - ainoastaan 5 kaikkiaan 25 hankkeesta raportoi vaikutuksista kolmella tai useammalla yleiseen infrastruktuuriin vaikuttaneella osa-alueella. Tulokset on koottuna alla.

Taulukko 6. Vaikutukset yleiseen infrastruktuuriin mittareittain.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Parannusta teissä tai kuljetusreiteissä	5	1,00	5	0	0	0	0
Parannusta energiantuotannossa	6	2,17	2	2	1	1	0
Parannusta ICT-systeemeissä	10	1,70	6	2	1	1	0
Parannusta veden saannissa	5	1,40	3	2	0	0	0
Parannusta jätevesien hävittämisessä	7	2,57	2	3	0	0	2
Parannusta jätehuollossa	7	2,29	2	3	0	2	0
Parannusta lastentarhoissa, kouluissa, sairaaloissa tai terveyskeskuksissa	9	2,22	3	3	1	2	0

Tämä on kohtalaisen suuri määrä hankkeita, joilla on perinteisesti katsottuna yksityissektorin toiminnan ulkopuolisia kehitysvaikutuksia. Nämä ovat esimerkkejä investoinneista, joita kehitysmaayritysten kannattavuuden on katettava, erotuksena toiminnalle kehittyneissä maissa. Ominaista on myös, että yhdellä yrityksellä on vaikutus yhteen tai muutamaan kohtaan, ei kaikkiin. Vastauksiin liittyy myös pientä epävarmuutta siitä, onko vastaaja ymmärtänyt kysymykset oikein. Myös näitä kehitysvaikutuskohteita tullaan tulevaisuudessa tarkastamaan lähemmin.

9. Markkinat ja rakenne

Raportin täyttäneistä yrityksistä 42 (70 %) raportoi hankkeen tuottaneen vaikutuksia kohdemaan markkinoihin ja niiden rakenteeseen. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 7. Vaikutukset markkinoihin ja niiden rakenteeseen.

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Luonut aiemmin kohdemaassa tuottamattomien tuotteiden tuotantoa	25	2,16	7	12	3	1	2
Parantanut kohdemaassa tuotettavien tuotteiden laatua	34	2,29	10	12	6	4	2
Parantanut perushyödykkeiden saatavuutta	14	1,64	9	2	2	1	0
Vahvistanut kilpailua bisnessektorilla kehitysmaassa	21	2,05	9	5	4	3	0
Luonut suoraa vientiä kohdemaasta	20	2,50	4	5	8	3	0
Projekti on toteutettu maaseudulla tai teollistumattomassa kaupungissa	20	2,95	3	6	3	5	3
Edesauttanut uuden bisnessektorin syntyä kohdemaassa	16	2,13	9	1	3	1	2
Vahvistanut paikallisten pien- ja suur yritysten välisiä yhteyksiä	10	3,20	1	3	1	3	2
Lisännyt raaka-aineiden tuotantoa kohdemaassa	9	2,22	1	5	3	0	0

Useimmat niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen markkinoihin ja rakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia, raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Yksi hankkeista myös raportoi, että markkinoihin ja rakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia esiintyi kaikilla mittareilla mitattuna.

Myös tällä mittarilla mitattuna kehitysvaikutukset ovat, jos ei merkittäviä, niin laajoja, eli suuri määrä on ilmoittanut, että hankkeella on ollut tai on kehitysvaikutuksia, huolimatta siitä onko yritys enää toiminnassa.

10. Ympäristövaikutukset

Raportin täyttäneistä yrityksistä 34 (57 %) raportoi hankkeeseen liittyneen ympäristövaikutuksia. Vaikutukset ovat olleet merkittäviä, koska läheskään kaikki hankkeet eivät sisällä mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöön tällä tavoin. Aikaisemmin mainittu E&S-voucherin odotetaan osaltaan vielä lisäävän vaikutuksia. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 8. Hankkeiden ympäristövaikutuksista

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Hankkeessa on käytetty uusiutuvia energianlähteitä	7	3,86	1	0	1	2	3
Lisännyt energiatehokkaiden menetelmien ja ympäristöystävällisten raaka-aineiden käyttöä	12	2,67	3	3	2	3	1
Lisännyt investointeja energiatehokkuuteen	11	2,18	3	6	0	1	1
Lisännyt ympäristöystävällisen teknologian tai siihen liittyvien komponenttien tuotantoa	11	2,36	3	4	1	3	0
Hankkeessa on kehitetty ympäristöstrategia	17	2,29	6	5	2	3	1
Hankkeen ympäristövaikutuksia on tarkkailtu	11	2,45	5	1	1	3	1
Lisännyt tietoisuutta kansainvälisistä sosiaalisista- ja ympäristöstandardeissa suomalaisessa emoyhtiössä	26	2,19	9	6	8	3	0
Lisännyt sosiaalisten- ja ympäristöstandardien noudattamista	20	1,85	8	8	3	1	0

Useimmat niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen ympäristövaikutuksia, raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Kaksi hankkeista myös raportoi, että ympäristöön liittyviä kehitysvaikutuksia esiintyi kaikilla mittareilla mitattuna.

Ylimmät kuusi kysymystä koskevat ylimääräisiä positiivisia ympäristövaikutuksia, eli hankesponsoreille ei ole asetettu näitä vaatimuksia. Toiseksi alin kysymys viittaa parannettuihin oloihin suomalaisessa emoyrityksessä, mikä on ylimääräinen kehitysvaikutus.

11. Tuonti

Vuoden 2007 60 hankkeesta 11 oli hankkeiden luokittelun mukaan luonteeltaan tuontihankkeita (vientä kehitysmaasta). Näistä hankkeista kolme ei kuitenkaan raportoinut tuonnistaan seurantaraportissaan. Yhtä näistä kolmesta hankkeista on lykätty, ja kaksi hankkeista on lopetettu. Vaikka ainoastaan 11 hanketta oli tuontihankkeita ja 3 niistä ei raportoinut tuonnista, 12 hanketta raportoi tuontiin liittyvistä vaikutuksista. Tämä tarkoittaa, että 4 ei-tuontihanketta raportoivat tuontiin liittyvistä vaikutuksista. Tämä johtuu siitä, että näiden yhtiöiden hankkeisiin on sisältynyt tuontia siitä huolimatta, että niitä ei alun perin ole luokiteltu tuontihankkeiksi (kaksi on perustanut tytäryhtiön, kaksi yhteisyrityksen).

Alla olevaan taulukkoon on kerätty tuonnista raportoineiden yritysten tuonnista johtuvia kehitysvaikutuksia.

Taulukko 9. Tuontiin liittyvät kehitysvaikutukset

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Tuonnin volyymin kasvu	11	2,64	1	5	2	3	0
Tuotujen tuotteiden ympäristö- tai sosiaalisertifiointi	6	2,67	2	1	1	1	1
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	9	2,67	1	4	1	3	0
Tuotteiden korkeampi laatu	11	3,27	1	3	0	6	1
Tuotantolinjan tai -tekniikkojen kehittäminen	9	2,89	1	2	3	3	0
Kohdemaan kumppaniyrityksen kasvanut tietoisuus EU:n tai Suomen tuontivaatimuksista	9	3,89	0	1	0	7	1
Kohdemaan kumppaniyrityksen lisääntynyt pätevyys täyttää EU:n tai Suomen tuontivaatimukset	10	3,40	1	1	2	5	1

73 % tuontihankkeista on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia eli kyseessä on lisäisyys, mikä on LKT-instrumentin tarkoitus. Tämän lisäksi ainakin neljällä tuotannollisella hankkeella on vientitoimintaa, mikä tarkoittaa vientituloja yrityksille ja kehitysmaille.

12. Uuden yhtiön perustaminen

Vuoden 2007 60 hankkeesta 13 (22 %) raportoi perustaneensa uuden yhtiön kohdemaahan. Lisäksi 3 yhtiötä raportoi aikovansa perustaa kohdemaahan uuden yhtiön tulevaisuudessa. Perustetuista 13 yhtiöstä 5 oli yhteisyrityksiä, 7 tytäryhtiöitä ja yksi päättyi edustustoon tytäryhtiön sijaan. Tulevaisuudessa perustettavista yrityksistä yksi oli tytäryhtiö, yksi yhteisyritys ja yksi muu yhtiömuoto, jota ei ole vastauksessa eritelty tarkemmin. Yksi hankkeista, joissa yritys on perustettu, on tällä hetkellä jäissä rahoituksen puutteen vuoksi. Samoin yksi hanke, jossa yritys perustettiin, on nyttemmin lopetettu. Muut 11 perustetuista yhtiöistä ovat kuitenkin onnistuneissa, edelleen voimissaan olevissa hankkeissa.

13. Alihankintasuhteen muodostaminen

Yhtiöistä 16 (27 %) on muodostanut alihankintasuhteen kohdemaassa toimivan yrityksen tai yritysten kanssa. 11 alihankintasuhteista on onnistuneissa, edelleen toimivissa hankkeissa. Yksi hanke, jossa alihankintasuhde on perustettu, on edelleen kesken, ja yksi on toteutettu alkuperäisistä suunnitelmista poikkeavalla tavalla. Kolme hankkeista, joissa alihankintasuhde muodostettiin, on lopetettu. Yksi hanke on lopetettu sen vuoksi, että alihankkijan hinnat ja toimitusajat eivät olleet hyväksyttäviä, ja yksi hanke on lopetettu partnerin epäsopivuuden vuoksi. Voidaan siis olettaa, että alihankintasuhde on edelleen toiminnassa 13 hankkeessa niistä 16:sta, joissa alihankinta aloitettiin. Yhä toiminnassa olevissa alihankintasuhteissa alihankintana hankittujen tuotteiden loppuasiakkaita ovat 8 hankkeessa Suomen tai EU:n kansalaiset, 4 hankkeessa paikalliset asukkaat ja 1 hankkeessa sekä Suomen/EU:n kansalaiset että paikalliset asukkaat. Alla olevassa taulukossa on eritelty alihankinnan luomia kehitysvaikutuksia hankkeissa.

Taulukko 10. Alihankintaan liittyvät kehitysvaikutukset

Mittari	Hankkeita (kpl)	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvu	11	2,73	2	3	3	2	1
Alihankittujen tuotteiden ympäristö- tai sosiaalisertifiointi	2	2,50	1	0	0	0	1
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	5	2,00	2	2	0	1	0
Tuotteiden korkeampi laatu	11	2,45	3	2	4	2	0
Tuotantolinjan tai -tekniikkoiden kehittäminen	7	2,71	0	4	1	2	0

14. Suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi

Vuoden 2007 60 hankkeesta yhteensä 5:ssä (8 %) pilotoitiin suomalaista ympäristöteknologiaa kohdemaassa. Vuonna 2007 liikekumppanuustukeen ei vielä kuulunut pilotointi ja näin yksikään ei ole saanut tukea pilotointiin, vaikkakin hankkeen toteutus on sisältänyt pilotointia.

Yksikään näistä hankkeista ei kuitenkaan, ainakaan vielä, ole onnistunut eli ole tätä nykyä hyvissä voimissa oleva hanke. Kaksi ympäristöteknologiaa pilotoineista hankkeista on jo lopetettu. Kolme hankkeista puolestaan on edelleen kesken. Yksi hankkeista on kesken kohdemaan levottomuuksien sekä kohdemaan ja EU:n välisten kaupan esteiden vuoksi⁸. Yritys kuitenkin toivoo vielä voivansa jatkaa hanketta. Toinen puolestaan on kesken partnerin päätöksen viivästymisen vuoksi, mutta on mahdollista, että hanke lähtee uudelleen etenemään. Kolmas kesken oleva hanke on osin toteutunut, ja sen toteutus jatkuu edelleen.

Kolmen kesken olevan hankkeen muuttuminen toteutuneiksi hankkeiksi tulevaisuudessa on siis vielä mahdollista (60 % hankkeista, jotka sisälsivät pilotointia).

Pilotoinnin tuloksista 5 pilotointihanketta raportoi seuraavanlaisesti. Yksi lopetetuista hankkeista ei raportoinut pilotointinsa tuloksia. Lisäksi yksi kesken olevista hankkeista ei raportoinut pilotointinsa tuloksia. Toinen lopetetuista hankkeista ilmoitti, että teknologiaa muokattiin hieman, jotta se soveltuisi paikallisiin oloihin. Yrityksen mukaan pilotoitu teknologia soveltuu paikallisiin oloihin jonkin verran, ja tämän pilotoinnin perusteella teknologia soveltuu käytettäväksi muissa kehittyvissä maissa kohtalaisesti.

Toinen kesken olevista hankkeista raportoi, että pilotoitua teknologiaa muokattiin paikallisiin oloihin sopivaksi kohtalaisen paljon. Lisäksi sama yritys raportoi, että teknologia soveltui paikallisiin oloihin kohtuullisesti ja soveltuu tämän pilotoinnin perusteella käytettäväksi muissa kehittyvissä maissa kohtalaisesti. Hanke kuitenkin jatkuu edelleen, joten tulokset saattavat muuttua. Kolmas, eli levottomuuksien vuoksi kesken oleva hanke puolestaan raportoi, että pilotoitua teknologiaa muokattiin paikallisiin oloihin sopivaksi jonkin verran, teknologia soveltui paikallisiin oloihin hyvin ja soveltuu tämän pilotoinnin perusteella hyvin käytettäväksi myös muissa kehittyvissä maissa. Lisäksi yritys raportoi, että hanke onnistui keskeytymisestään huolimatta jonkin verran.

Näiden viiden hankkeen tulosten perusteella pilotointi ei ole ollut kovin onnistunutta. Vain yhden pilotoinnin tulokset ovat hyvin positiivisia ja tämän hankkeen etenemistä varjostavat mm. kohdemaan poliittiset levottomuudet.

---

⁸ Kyseinen hankemaa on Thaimaa.